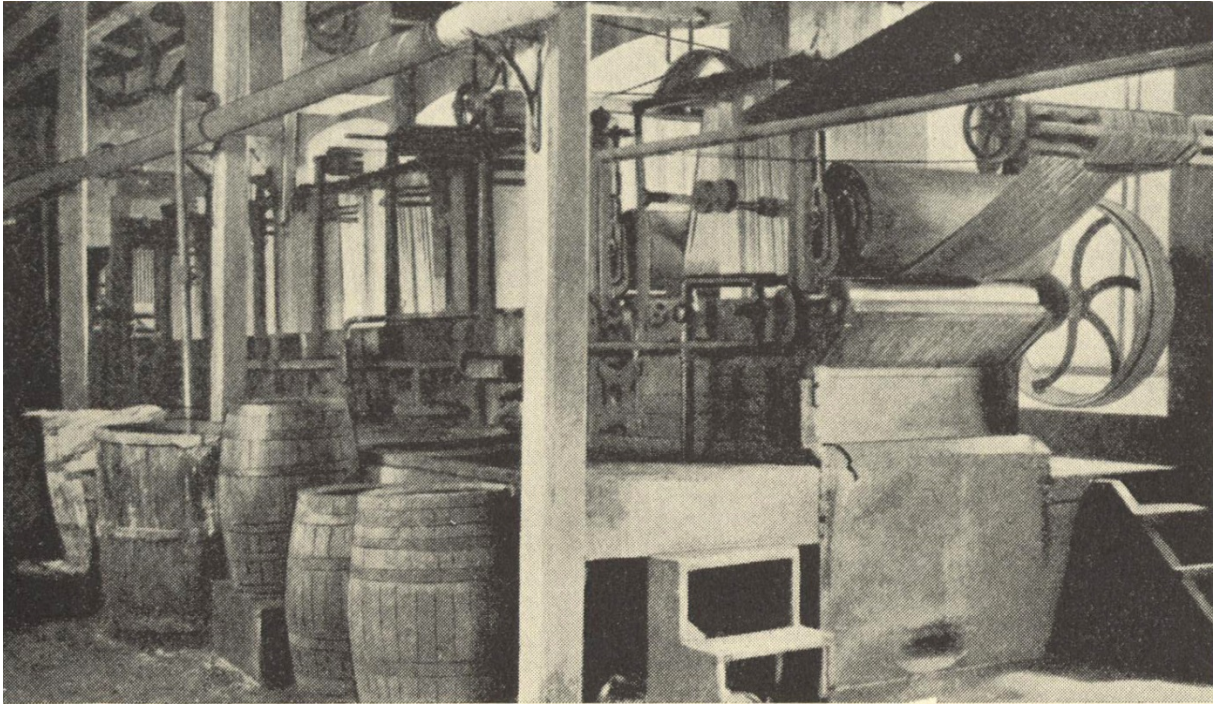

Arbetsförhållanden vid Rydboholmsbolaget

Vid 1900-talets början tycks det ha varit vanligt att de flesta barnen i samhället började på fabriken efter avslutad skolgång. De fick fråga sig för om det fanns någon plats eller också kunde en förälder som arbetade på fabriken förmedla arbete till sina barn. En äldre informant berättar att hon önskade bli sjuksköterska eller lärarinna, men tvingades av sina föräldrar att börja på fabriken: "Man har ingen egen vilja... när en är äldst och flicka bland så många barn, då vet en sin plats" Arbetstiden var som ovan nämnts lång. De flesta gick hem och åt middag. Närvarokontrollen sköttes av skrivare på de olika avdelningarna. Man skulle vara på sin plats och direktören och ingenjören gick ofta runt i fabriken. Fackförening bildades inte förrän 1918. En äldre rydboholmare uttrycker sig om detta: "Det fick inte vara någon organisation. Bolaget, direktören tyckte inte om det. Patron, som vi sa på den tiden, ville inte ha det."

Arbetarna förefaller dock inte ha varit helt maktlösa i förhållande till ledningen, då denna var beroende av tillgång på inskolad och yrkeskunnig arbetskraft. I en intervju 1953 berättade en då 88-årig man: "En gång kom jag ihop mig med arbetsledningen i fabriken, och då jag för min del inte skrädde orden resulterade det hela i att jag blev avskedad. Patron Johannes Erikson var emellertid rädd om sina rydboholmare och tyckte nog synd om mig, så han ville att jag skulle börja igen. En morgon stod jag och arbetade i mitt trädgårdsland, då patron kom. Jag såg honom och hörde också att han ropade på mig, men låtsades om intet. På hans förargade rop tittade jag upp och gick fram till honom."

- Nu skall du komma ned i morgon bittida igen Johan, sa han. - Jasså, men jag är ju avskedad, svarade jag sturskt. Patron bara hostade till litet och tyckte att jag i alla fall skulle komma ned morgonen därpå och så blev det också.”

Ett personligt, patriarkaliskt förhållande synes ha präglat relationen mellan ledningen och de anställda. Således tilltalade patron, som i exemplet ovan, de anställda med förnamn.

Ett ytterligare exempel på den patriarkaliska anda som rådde i Rydboholm, speglar följande referat i Borås Tidning från disponenten Johannes Eriksons 70-årsdag 1909: ”Under ett uppehåll i måltiden (den i villan påbörjade supe'n för de inbjudna) anlände ett storartat, på stationen samlat fackeltåg bestående av hundratals arbetare från Rydboholm, Viskafors, Kinnaström och Svaneholm, med Viskafors musikkår i spetsen. (Omedelbart efter musikkåren kom 'Nabba Johan' bärande en vas med 70 röda rosor.) Fackeltåget uppställde sig i halvkrets kring villans yttertrappa. Sedan musiken tystnat och en sång utförts höll arbetarnas talesman ett formfulländat, hjärtevarmt tal, i vilket han och arbetarnas vägnar till disp. Erikson frambar uttrycken av deras oskrymtade tacksamhet, aktning och tillgivenhet, prisade hans för orten och landet gagneliga livsgärning och vittnade om, att deras hjärtas varma kärlek för en älskad husbonde icke skulle vissna såsom tyvärr fallet bleve med de rosor, varmed han nu hyllades. Nedkallande den högstes välsignelse över jubilaren utbringade talaren för denne ett leve, som beledsagades av dånande hurrarop.”

Intressant är här bl.a. att notera talarens användning av det ålderdomligt och agrart förankrade uttrycket husbonde. Då såväl den Eriksonska ägarfamiljen som troligen en stor del av arbetarna hade sin bakgrund i bondesamhället torde uttrycket dock ha varit naturligt.